

Dotje

DOOR

MEVR. O.F. WALTON

NIJKERK G.F. CALLENBACH

D O T J E

DOOR

Mevr. O. F. WALTON

ACHTSTE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

... en vertelde haar van Jezus' lijden en sterven, blz. 27

DE OUDE SALOMO.

Het was een heldere lentemorgen, en het kerkhof buiten de stad zag er, zoo mogelijk, nog vreedzamer uit dan gewoonlijk. De dauw lag nog op het gras, want het was nog geen negen uur. Op de grafheuvels staken de viooltjes en sneeuwkllokjes hun kopjes even boven den grond, als wilden zij de opstanding verkondigen. De roodborstjes huppelden van den eenen bemosten grafsteen op den anderen, en zongen hun liefelijke liedjes. En de zonnestralen hadden het heel druk; zij moesten de dauwdroppels opdrinken, de bloemen koesteren, en maken dat alles er vroolijk en behaaglijk uitzag. Eenigen vonden zelfs hun weg in den diepen grafkuil, welken Salomo Witakker, de oude doodgraver, bezig was te delven, en maakten dat het er daarbinnen niet zoo heel akelig en duister meer uitzag. Niet dat de oude man juist een graf akelig of duister vond; hij was zijn geheele leven doodgraver geweest, dat was zijn werk, en hij vond dat werk niets minder nuttig en gepast dan dat van andere menschen. Het was doorgaans zeer stil op het kerkhof, maar vooral in den vroegen morgen, en de oude man was niet weinig verwonderd, toen hij een zeer zacht

stemmetje van boven af tot hem in de diepte hoorde spreken.

»Wat doet gij daar beneden, oude man?« zei het stemmetje. De oude man keek schielijk op en zag boven hem een klein meisje met een wit schortje voor, en wier rijke donkerbruine lokken over haar schouders en rug hingen. Voorzichtig zag zij neder in den diepen kuil.

»Wie ter wereld zijt gij?« was zijn eerste vraag.

Zijn stem klonk zeer hol van uit den diepen kuil; het kind liep weg en verdween zoo spoedig als het gekomen was. Salomo keek gedurig naar boven bij het opwerpen zijner spade vol aarde, maar hij zag zijn kleine bezoeker niet meer. Toch was zij niet ver weg, zij had zich maar achter een hoogen grafsteen verscholen. Eenige oogenblikken later vatte zij moed en naderde weder tot aan den grafkuil. Ditmaal sprak zij niet, maar zag schuchter op hem neer, terwijl haar lange bruine lokken in het morgenwindje heen en weer fladderden. Salomo had nooit zulk een lief kind gezien. Hij had ook eens een klein meisje gehad, en al was het ook meer dan dertien jaren geleden sedert zij stierf, hij had haar nog niet vergeten.

»Hoe heet je, lief kind?« zeide hij zoo zacht als zijn oude, heesche stem het maar toeliet.

»Dotje,« zei het kind en knikte hem toe.

»Dotje, dat is een grappige naam, dien heb ik nooit meer gehoord.«

»Ik heet ook eigenlijk niet Dotje, ik heet Doortje, dat staat in vaders grooten Bijbel, die bij ons in de voorkamer ligt.«

»Maar waarom zeg je dan Dotje, dat is toch geheel anders?«

»Och ze noemen mij maar zoo, omdat ik zoo'n klein ding ben,« was het antwoord.

»O zoo,« zei Salomo, en verviel in een diepe mijmering over namen; en al de vreemde namen, die hij wel eens op de oude grafsteenen gelezen had, schoten hem weêr te binnen. Als hij in zulk een peinzende bui was, sloeg hij gewoonlijk weinig acht op hetgeen er om hem heen voorviel, en hij had het kleine meisje bijna weêr vergeten, toen zij eensklaps op een eenigszins verschrikten toon zeide:

»Ik wou wel eens weten hoe zij u noemen, oude man.«

»Sam,« zei de doodgraver, »Salomo Witakker is mijn naam.«

»Maar Sam,« — zoo verkoos zij toch liefst hem te noemen, — »wat doet gij daar dan toch?«

»Ik maak een graf,« zei Salomo.

»Een graf? wat is dat, Sam?« vroeg het kind.

»Wel, een kuil om de menschen in te begraven,« zei de oude man.

Dotje ging eenige stappen achteruit toen zij dit hoorde, alsof zij bang werd dat Salomo haar ook zou begraven. Toen hij weêr opkeek, was er maar een klein puntje van haar wit schortje te zien. Maar toen hij rustig met zijn werk voortging, en geen acht op haar sloeg, waagde zij het weêr wat naderbij te komen, want zij had Salomo nog meer te vragen. »Zeg eens, Sam, wien gaat gij in dat gat stoppen?« vroeg zij.

»Een man, die bij zijn werk dood is gevallen, een oppassend man ook,« zei de doodgraver, die altijd goed van de menschen sprak, als hij een graf voor hen moest maken.

Dotje scheen gerustgesteld en vertelde nu aan den

ouden man, dat zij in een der huisjes bij het hek van het kerkhof woonde ; en dat zij vroeger buiten hadden gewoond, »heel ver weg.« Daarop liep zij naar een ander gedeelte van het kerkhof, en de oude Salomo hield de hand boven zijn oogen en staarde haar na, tot zij uit het gezicht was verdwenen.

DOTJES MADELIEFJES.

Dotjes moeder had al haar leven in een achterhoek van het land gewoond, ver van eenige kerk of school. Maar haar man was in de stad geboren en opgevoed ; hij hield niet van het buitenleven. Toen Dotje vijf jaren oud was, keerde hij met zijn vrouw weër naar zijn geboorteplaats terug, en betrok een der kleine woningen nabij het kerkhof, omdat zijn kleine meid daar nog op het gras zou kunnen spelen en bloempjes plukken. Het kerkhof lag buiten de stad, en daar Dotjes moeder zelve maar zeer weinig onderricht genomen had, vond zij het niet noodig dat haar dochttertje, omdat het nog zoo jong was, al school zou gaan. Het kind bracht dus een groot gedeelte van haar tijd op het kerkhof door, en deed dit gaarne. Zij hield er van om rondom de grafsteenen te loopen, over de kleine grafheuvels te springen en de vogeltjes van struik tot struik te zien huppelen. Dotjes geliefkoosde plaats was echter bij den ouden Salomo. Zij wandelde met hem van de eene zijde van het kerkhof naar de

andere, en hij hield gaarne haar kleine hand in de zijne. Zij stelde veel belang in de graven, die hij maakte. Zij zag toe hoe hij ze netjes vierkant stak en van binnen glad maakte, en weldra meende zij dat zij het even goed zou kunnen doen als hij. Doch somtijds bracht zij den ouden man in de war door haar vragen, want Dotje vroeg gaarne naar alles wat zij niet wist.

»Salomo,« zeide zij eens, »zult gij voor mij ook een klein grafheuveltje maken, als ik sterf?«

»Ja, dat zal ik, kleine meid,« was het antwoord.

Lang dacht Dotje hierover na. »Ik zou toch liever niet in zoo'n kuil gestopt worden,« zeide zij eindelijk, »het moet niet prettig wezen.«

»Neen,« zeide Salomo; »maar wees maar gerust, je hoeft er niet aan te denken; je bent nog maar zoo'n heel jong dingetje.«

»Maar Salomo, als jij sterft, wie zal dan uw graf maken?«

»Dat weet ik niet,« zeide Salomo eenigszins verstrooid; »dan zullen ze een nieuwen doodgraver moeten aanstellen.«

»Zoudt ge dan nu maar niet vast beginnen er een te maken, als ge wat tijd over hebt, Salomo?« Maar al maakte Salomo zeer gaarne graven voor andere menschen, hij had weinig lust er een voor zichzelf te maken, zelfs niet om er veel aan te denken, hoewel Dotje hem op dat punt niet met rust liet.

Een andermaal, toen hij bezig was in een afgelegen hoekje van het kerkhof te graven, vroeg zij hem: »Waar zal men u begraven, Salomo?«

En toen het graf af was en Salomo zijn werk bewonderde, zeide zij: »Ik hoop dat zij uw graf ook zoo netjes zullen maken, Sam!«

Die vragen en opmerkingen stoorden den ouden Witakker altijd zeer in zijn rust; toch hield hij veel van Dotje, en hij zou het kind zeer hebben gemist, als zij niet meer bij hem had mogen wezen.

Zij stond dan ook trouw naar zijn werk te kijken, en zag zijn graven dieper en dieper worden met bijna evenveel genoegen als hij zelf. En wie wij zijn mogen, hoog of laag, arm of rijk, belangstelling in ons werk wint altijd ons hart. Al spoedig vond Dotje een middel uit, om naar hare meening Salomo behulpzaam te wezen.

Eens dat hij weêr in de diepte met graven bezig was, zat Dotje op een kleinen afstand op het gras. Hij dacht dat zij met haar pop speelde, want zij had in lang niets gezegd. Eensklaps richtte hij zich verschrikt op, daar hij iets op zijn hoofd voelde vallen, en Dotje vroolijk boven hem hoorde lachen. Zij had haar schortje met madeliefjes gevuld en die op hem geworpen, terwijl hij in den kuil bukte.

»Kom, kom, wat beduidt dat?« zeide de oude man op goedhartigen toon, terwijl hij de bloemen afschudde.

»Het is om het leelijke zwarte graf mooi wit en zacht van binnen te maken, Sam,« zeide Dotje.

Salomo onderwierp zich gedwee, en van dien dag af plukte Dotje altijd madeliefjes en strooide ze op den bodem van Salomo's graven, zoodat hijzelf bijna begon te denken, dat zijn graf zonder die bloemen niet af was. Dotje zelve scheen hem een bloempje toe, zoo frisch en bloeiend was zij, en de oude man kon maar niet begrijpen hoe het kwam, dat hij haar zoo liefhad. Want zijn eigen dochttertje was al zooveel jaren dood, en het w^{as} al zoo lang geleden dat hij een graf voor zijn oude vrouw had gedolven, dat

Salomo bijna vergeten had wat het is : lief te hebben.

Hij stelde in niemand belang, en niemand stelde meer belang in hem, totdat Dotje onvoorziens in zijn oud hart was binnengeslopen.

HET KLEINE GRAF.

Eens was Salomo bezig een graf te maken in een zeer stil hoekje van het kerkhof. Dotje was als naar gewoonte bij hem en praatte al voort op kinderlijke wijze.

»Dat is nu eens een net graf,« zeide de oude man, terwijl hij het van binnen glad maakte met zijn spade; »netjes is het en droog ook; het mag gezien worden.«

»Het is al zeer klein,« zei Dotje.

»Dat spreekt vanzelf, want het is voor een klein meisje. Jij zoudt ook maar een klein graf noodig hebben, Dotje.«

»Ja,« zei Dotje, »maar jij zoudt al een heel groot noodig hebben, nietwaar, Sam?«

De vermelding van zijn eigen graf bracht Salomo altijd in een peinzende bui, waaruit hij echter nu door Dotjes stem weer werd gewekt.

»Is het voor een heel klein meisje, Sam?«

»Ja,« was het antwoord, »niet grooter dan jij. Haar vader kwam er over spreken, ik was juist in het kantoor, en ik hoorde hem zeggen: ik moet een stil hoekje hebben, het is voor mijn kleine meid.«

»Zag hij er bedroefd uit?«

»Ja,« antwoordde Salomo, »de menschen zien er meestal bedroefd uit, als zij over een graf komen spreken.«

Nooit had Dotje met zooveel belangstelling het maken van een graf gadeslagen als van dit voor het kleine meisje. Zij week niet van Salomo's zijde, zelfs niet om met haar pop te spelen. Zij was doodstil, en volgde met groote oogen al zijn bewegingen. Hij begreep er niets van, en zag van tijd tot tijd angstig naar boven, als hij zijn schop vol aarde opwierp.

»Sam,« zeide zij opeens, »wanneer zullen zij het kleine meisje er in komen leggen?«

»Morgen ochtend, zoowat om elf uur,« was het antwoord.

Dotje knikte en besloot bij zichzelf, dat zij in dit hoekje van het kerkhof zou zijn tegen elf uur.

Toen Salomo van zijn middagmaal terugkwam, vond hij den bodem van het graf bedekt met witte madeliefjes, die Dotje geplukt had. Den volgenden dag verschool Dotje zich achter eenige struiken, om de begrafenis van het meisje bij te wonen. Zij zag de kleine doodkist van de baar nemen en vooruit dragen; toen zag zij de koetsen komen en de menschen er uit stappen. Een heer en een dame, zeker de ouders van het kleine meisje, gingen vooraan. De dame hield haar zakdoek voor haar oogen. Dotje kon zien dat zij schreide; achter haar gingen twee kleine meisjes, die ook schreiden. Er waren maar weinig andere menschen bij de begrafenis. Dotje keek niet eens naar hen; zij wilde zien wat er met de kleine kist gebeurde, die men in de grafkapel had gebracht. Zij wachtte geduldig tot men er die weer uitbracht en volgde toen op kleinen afstand den lijkstoet, tot aan de plek, waar

het kleine graf gedolven was. Salomo stond bij het graf, toen de dragers met de kist aankwamen. Dotje kon hem goed zien, en den predikant ook, die aan het eind van het graf stond, met al de menschen er omheen. Zij durfde niet dichtbij komen, maar zij kon den predikant op plechtigen toon iets hooren voorlezen, en toen werd het kistje in de diepte neergelaten. De moeder van het kleine meisje schreide bitter, en Dotje moest ook schreien; zij was zoo bedroefd!

Toen de lijkdienst gedaan was, wierpen zij allen nog eens een blik in het graf en gingen toen heen. Toen zij weg waren, liep Dotje schielijk naar Salomo, greep zijn hand en keek in den grafkuil. Zij zag de kleine kist op den bodem, en eenige van haar bloempjes er omheen.

»Is het kleine meisje dáárin?» vroeg zij op verschrikten toon.

»Ja,« zei Salomo, »ja Dotje, dáárin is zij, het arme kind. Pas op, ik moet nu den kuil gaan vullen.«

»Is het er niet heel donker?» zei Dotje.

»Donker? waar?»

»Wel daar binnen; is het niet heel donker en koud voor het arme kind?»

»Daar weet ik niets van,« zei Salomo, »ik denk niet dat zij er veel van voelen zal nu zij dood is. Wacht maar, ik zal haar wel warmpjes toedekken.«

Maar Dotjes gemoed was vol; zij ging op het gras zitten, en begon te schreien, alsof haar hartje wou breken.

»Schrei zoo niet, Dotje,« zei de oude man, »het kleine meisje weet er zeker niets van, het is zoo goed alsof zij slaapt.«

Maar Dotjes tranen stroomden steeds voort, want

zij dacht dat als het kleine meisje sliep en er niets van wist, het vreeselijk voor haar zou wezen als zij wakker werd.

»Kom, kindlief,« zei Salomo, »sta op ; ik moet den kuil gaan vullen.«

»Wacht even, Sam,« en tegelijk verdween zij tusschen de struiken. Spoedig kwam zij terug met haar schortje vol bloemen. Zij had den ganschen morgen geplukt en ze op een beschaduwd plekje onder de struiken verborgen. Al snikkende wierp zij ze in den diepen grafkuil, en luisterde hoe ze op het kistje vielen. En zij ging niet naar huis, eer het graf van het kleine meisje geheel gereed en netjes in orde was.

WAT HELENA ZEIDE.

Dotje stelde veel belang in het graf van het kleine meisje, zooals zij zeide. Zij stond den volgenden morgen vroeg op, en zoodra zij gewasschen was en ontbeten had, liep zij naar het stille hoekje van het kerkhof, om naar haar graf te zien. Zij vond dat het er heel kaal uitzag, en liep heen om zooveel madeliefjes te plukken als zij maar vinden kon, om die er op te strooien. Dotje peinsde er over na, of het kleine meisje wist wat zij gedaan had, en of zij het prettig zou vinden dat er madeliefjes op haar graf gestrooid waren. Zij wilde het Salomo vragen en ging hem opzoeken. Hij was niet ver weg ; zij vroeg hem,

eens naar het graf van het kleine meisje te komen zien. Hand in hand gingen zij er heen.

»Kijk eens, Sam, heb ik het niet mooi gemaakt?«

»O, wat veel madeliefjes, Dotje!«

»Maar Sam, zou het kleine meisje er niets van weten?«

»Wel, ik weet niet, misschien wel!« hij wilde haar niet teleurstellen.

»Maar Sam, zal ik op uw graf ook bloempjes strooien?« vroeg Dotje, toen zij samen heengingen.

Salomo antwoordde niet. Dotje had hem zoo dikwijls van zijn graf gesproken, dat hij er van tijd tot tijd zelf aan begon te denken. Hij had een vluchtig denkbeeld, dat met hem na zijn dood toch niet alles gedaan was. Hij wist dat er een hemel en een hel is, en al had hij er niet veel over nagedacht, zoo begreep hij toch wel, dat zijn plaats in een van beide moest wezen. Hij wist dat de hel voor de boozen en de hemel voor de goeden is; hij trachtte zich natuurlijk diets te maken dat hij tot de laatsten behoorde, maar eigenlijk was hij er toch niet zoo heel zeker van. Iets daarbinnen zeide hem dat het toch alles zoo heel richtig niet met hem was; maar hij vond het geen aangenaam onderwerp om er over na te denken, en wenschte wel dat Dotje er maar niet meer over sprak.

In den namiddag van dienzelfden dag zat Dotje weêr bij haar graf. Zij was bezig eenige groene bladeren tusschen de witte bloemen te strooien, toen zij voetstappen hoorde op het breede middelpad. Zij sprong op en keek door de takken wie er aankwam. Het waren de heer en de dame, die zij bij de begrafenis had gezien. Zij sloegen het zijpad in, dat naar het kleine graf voerde.

Dotje wilde uit verlegenheid wegloopen, maar zij kon het niet meer zonder gezien te worden ; daarom verstak zij zich achter een meidoorn in de nabijheid.

De ouders van het kleine meisje kwamen dicht bij het graf en knielden er bij neder. Dotje kon bijna alles verstaan wat zij zeiden. De dame schreide bitter en sprak niet ; maar haar man zeide :

»Wie toch wel die bloemen hier gebracht heeft ? Zie eens, lieve, hoe mooi ze zijn.«

»Ja,« zeide de dame schreiende, »er lagen er gisteren ook binnen in.«

»Wat zou onze kleine Helena ze lief gevonden hebben. Zij hield zooveel van madeliefjes. Wie of het toch gedaan heeft !«

Dotje hoorde alles uit haar schuilhoekje en was zeer blij, dat zij het graf zoo mooi had gemaakt.

De dame schreide onophoudelijk ; maar toen zij weggingen, hoorde Dotje den heer zeggen : »Schrei toch niet zoo, lieve ; bedenk wat onze kleine Helena tot ons zeide in den nacht vóór haar dood.«

»Ja,« zei de dame, »dat zal ik nooit vergeten.« En zij droogde haar tranen, en Dotje meende dat zij glimlachte, terwijl zij naar den blauwen hemel zag. Toen nam zij een bouquet witte viooltjes, dat zij bij zich had, en legde het midden op het graf neer, maar zonder één van Dotjes bloemen te verschikken. Zoodra zij vertrokken waren, kwam Dotje uit haar schuilhoek tevoorschijn ; zij rook aan de witte viooltjes en streefde ze met haar kleine handje. Zij waren wel mooi, maar zij was toch blij dat de arme moeder de madeliefjes ook had geprezen ; zij wilde er iederen morgen versche brengen. Dotje had veel om er over na te denken. Zij wist nu hoe het kleine meisje heette,

en dat zij veel van madeliefjes hield. Zij was ook zoo bedroefd over de arme moeder. Zij had haar dit zoo gaarne eens willen zeggen. En dan zou zij ook zoo heel gaarne eens willen weten, wat het kleine meisje gezegd had in den nacht vóór haar dood. Het moest wel iets liefs zijn geweest, want de arme dame had haar tranen afgedroogd toen zij er aan dacht. Misschien had het kleine meisje wel gezegd dat het haar niets kon schelen om in dien donkeren kuil gestopt te worden. Maar neen, dat kon het niet zijn, want het was toch iets heel akeligs, om zoo onder den grond gestopt te worden. Zij zou het ten minste al heel akelig vinden, als oude Salomo een graf voor haar moest maken. Neen, dat kon Helena niet gezegd hebben. Misschien had Salomo gelijk, misschien sliep het kleine meisje, en dan hoopte zij maar dat het niet lang zou duren eer zij wakker werd. Dotje had gaarne met Salomo over dit alles gesproken, maar hij was al weg; het werd reeds donker en Dotje moest naar huis. Haar moeder stond reeds aan de deur haar op te wachten.

Dotjes vader was reeds thuis en de avondmaaltijd gereed.

Dotje was daarbij zoo stil, dat haar vader haar vroeg of er iets aan scheelde. Dit gaf haar moed om hem alles te vertellen van het kleine meisje, en wat die heer en dame gezegd hadden, en hem te vragen wat hij dacht dat het kleine meisje zou gezegd hebben vóór zij stierf. Maar Dotjes vader kon het haar niet zeggen. En toen Dotje zeide dat zij niet gaarne in zoo'n kuil zou worden gestopt, lachte vader en zei, dat zij veel te klein was om met zulke dingen het hoofd te breken.

»Maar het kleine meisje was niet veel grooter dan ik,« zeide Dotje. Daar viel niet op te antwoorden; daarom zeide vader dat zij zich wat haasten moest met eten en gauw naar bed gaan. En toen zij sliep zeide hij tot zijn vrouw, dat hij het kerkhof geen goede speelplaats voor hun dochtertje vond, omdat zij er droevige gedachten opdeed. Maar de moeder zeide dat het kerkhof beter was dan de straat, en dat Dotje te vroolijk was om lang somber te zijn. Intusschen sliep het kind gerust, en droomde van Helena en wat die wel zou gezegd hebben in den nacht vóór zij stierf.

DOTJES OVERPEINZINGEN.

Een paar dagen later was Dotje bezig versche bloempjes op het graf te strooien. Opeens voelde zij een hand op haar hoofdje, en omkijkende zag zij de moeder van het kleine meisje achter zich staan. Zij was heel zachtjes genaderd, en Dotje was zoo druk bezig dat zij haar niet bemerkte had. Het was te laat om weg te loopen; maar de dame zag er ook zoo vriendelijk en goed uit, dat Dotje haar vrees overwon. Zij greep Dotjes kleine hand, en zeide op zachten toon: »Ben jij het kleine meisje, dat die bloemen geplukt heeft?«

»Ja,« zeide Dotje, »dat ben ik.«

De dame glimlachte vriendelijk, vroeg haar naar haar naam en waar zij woonde, en zeide toen: »Maar

waarom bracht je toch die mooie bloempjes hier?«

»Wel,« zeide het kind, »omdat Sam zeide dat zij zoo'n klein meisje was, niet grooter dan ik.«

»Wie is die Sam?«

»Een oud man, die de graven maakt,« was het antwoord; »hij heeft ook het graf van het kleine meisje gemaakt, en hij dekte haar toe ook.«

De oogen der dame vulden zich met tranen, zij bukte en kuste het kind. Dotje gevoelde zich geheel op haar gemak met de moeder van het kleine meisje. Eenigen tijd zaten zij stil bij elkander. Dotje bewoog zich niet, — en de dame had haar bijna vergeten, zoo was zij in gedachten aan haar eigen klein meisje verdiept. Groote tranen rolden haar over de wangen. Dotje zag haar droevig aan, niet wetende haar te troosten.

»Ik denk aan mijn kleine meid,« zeide de dame toen zij dit bemerkte.

»Wat heeft uw kleine meid toch gezegd in den nacht vóór haar dood?« Zij dacht dat de gedachte daaraan de tranen van de dame misschien zou doen ophouden.

De dame was verwonderd, daar zij niet wist dat Dotje in de nabijheid was, toen zij er met haar echtgenoot' over gesproken had. »Hoe weet jij daarvan, Dotje?« vroeg zij.

»Och! ik kon het niet helpen,« zeide Dotje, »ik bracht juist de bloemen....«

»En,« zei de dame.

»En ik kroop wag achter de struiken — en, ik hoorde u; och! wees toch niet boos!«

»Ik ben niet boos,« zei de dame. Dotje zag dit wel, want zij lachte haar vriendelijk toe.

»Maar ik zou zoo heel gaarne weten wat het kleine meisje gezegd heeft.«

»Ik zal het u vertellen kom hier naast mij zitten.«

Er was een platte grafsteen, daar dichtbij. De dame zette er zich op, met Dotje naast zich. Het kostte haar eerst moeite om over haar lief dochtertje te spreken, maar zij vermande zich ter wille van het gretig luisterende meisje, dat naast haar zat.

»Helena was maar kort ziek,« zeide zij, »een week vóór haar dood liep zij nog rond en speelde zij nog even vroolijk als jij, lief kind. Maar zij vatte een zware kou, en al spoedig zei de dokter mij dat mijn lieve meisje sterven moest.«

»O, dat arme kleine meisje,« zei Dotje snikkende.

»Maar Helena was niet bang om te sterven,« zei de dame.

»Niet?« zei Dotje, »o, ik zou wel bang zijn; maar misschien had zij nooit iemand zien begraven; misschien wist zij niet dat zij in zoo'n donkeren kuil moest gestopt worden.«

»Luister, kindlief, ik zal je zeggen wat zij zeide in dien laatsten nacht. »Mama,« zei ze, »laat Clara en Emma niet denken dat ik onder de aarde ben op het kerkhof, maar neem ze mee naar buiten, en laat ze naar den blauwen hemel zien met de witte wolken, en vertel haar, dat Helena daar boven is, bij Jezus.« Clara en Emma zijn mijn twee andere meisjes, Dotje.«

»Ja,« zei Dotje zachtjes, »ik zag ze bij de begrafenis.«

»Nu, dat zeide mijn kleine Helena, en dat deed mij ophouden met schreien.«

Dotje begreep er niets van; zij wilde meer vragen, maar de dame moest naar huis. Zij kustte het kind en

zeide dat zij hoopte, dat Dotje haar Helena ook eenmaal zien zou daarboven in den hemel. Dotje wist niet wat de dame meende, noch ook wat het kleine meisje gemeend had in den nacht vóór haar sterven.

»Sam,« zeide zij, toen zij den volgenden morgen weêr bij hem stond, terwijl hij aan zijn werk was, »heb jij mij niet gezegd dat mijn kleine meisje in die kist was?«

»Ja, dat heb ik gezegd.«

»Maar haar mama zegt dat zij er niet in is, en dat heeft zij zelve ook gezegd, vóór zij stierf.«

»Waar is zij dan?« vroeg Salomo.

»Ergens daarboven,« zei Dotje, met haar vingertje naar den hemel wijzende.

»O, in den hemel! ja, dat geloof ik wel, dat zij daar is, Dotje.«

»Hoe kwam zij daar, Sam, vertel het me toch.«

»O, dat weet ik niet,« zeide de oude man; »de brave menschen komen al'emaal in den hemel.«

»Ga jij dan ook naar den hemel als je sterft, Sam?«

»Wel zeker, Dotje, waarom niet? maar ga wat uit den weg, ik moet een beetje bijharken.«

Nu had Salomo al dikwijls bijgeharkt zonder Dotje weg te zenden; maar hij had geen lust om meer van hare vragen te hooren, en hoopte dat zij later alles wel vergeten zou wezen. Maar Dotje vergat niet zoo spoedig. Zij was op een grafsteen gaan zitten en zoodra zij zag dat Salomo gedaan had, liep zij naar hem toe en zeide: »Kwam zij er in den nacht uit?«

»Wie?« zei Salomo.

»Wel, mijn kleine meisje; kwam zij er 's nachts uit, nadat jij haar toegedekt hadt?«

»Neen,« zei Salomo, »er uitkomen, dat kon zij niet.«

»Dus is ze er nog in?« vroeg Dotje bedroefd.

»Ja, zeker is ze er in.«

»En jij hebt gezegd dat ze in den hemel is.«

Salomo wist niet wat te antwoorden, hij geraakte zelf in de war. Wist hij maar iets aan Dotje te zeggen — maar hij moest het opgeven en zweeg stil. Dotje was echter niet tevreden. De moeder van het kleine meisje had gezegd, dat zij misschien Helena eens in den hemel weêr zou zien — maar hoe zou zij daar dan kunnen komen?

»Sam,« zei ze eens, »zou jij niet gaarne een vogel willen zijn?«

»Nee,« zei de oude man, »ik maak liever een graf.«

»Maar, Sam, een vogel heeft vleugels.«

»En wat wou je dan met vleugels, lief kind?«

»Ik zou ineens naar boven in de lucht vliegen, om mijn kleine meisje te zoeken.«

»O,« zei Salomo, »denk je daar nog al aan? Hoe gaat het met de pop vandaag?«

Maar Dotje had de pop tehuis gelaten, zij had er in de laatste dagen in het geheel niet meer aan gedacht.

WAT DE KLEINE MEISJES ZEIDEN.

In de volgende week was het zeer nat weêr, en Dotjes moeder wilde haar niet toestaan naar het kerkhof te gaan. Zij bleef dus thuis en zat bij het vuur met haar popje op haar schoot, bij zichzelf over-

leggende wat het kleine meisje wel zou doen, en of zij waarlijk daar boven in de lucht was. En dan luisterde zij weër hoe de regen tegen de glazen kletterde en dacht er aan, hoe nat het graf zou zijn, en kaal zonder de witte madeliefjes ! Zij hoopte maar dat de kleine Helena er niet in zou wezen. Telkens wannær Salomo voorbijging, vloog Dotje naar het venster, om hem te groeten. Hij miste haar ook zeer, maar hij moest zijn werk verrichten, of het regende of niet. Het deed den ouden man goed, haar vriendelijk gezichtje aan het venster te zien, iederen morgen en iederen avond, en somtijds Dotjes moeder ook. Als Dotje haar ouden vriend zag aankomen, trok zij hare moeder bij haar schort en riep : »Moeder, moeder, daar is de oude Sam.« En dan liep de moeder met haar naar het venster, om hem te zien voorbijgaan.

Maar zoodra de zon weer scheen en het gras droog was, mocht Dotje weer bij Salomo zijn. Zij wandelde aan zijn hand naar het kerkhof ; doch zoodra zij binnen het hek waren, liep zij vooruit om naar haar kleine meisjes graf te gaan. Vol verbazing bleef zij er bij stilstaan, het zag er zoo geheel anders uit dan vroeger. Op zij was zacht, mooi gras, dat er groen en frisch uitzag na den regen. Bovenop was het glad en gelijk gemaakt als een bloembed en in het midden stond een kleine rozestruik.

Dotje liep verscheidene malen rondom het graf, om al die veranderingen te beschouwen ; toen ging zij er naast zitten, streek het gras glad met haar handje en bewonderde het rozeboompje.

»O, Sam,« riep zij, toen zij den ouden man zag aankomen, »zie eens hoe mooi het graf van mijn kleine meisje geworden is.«

»Ja,« zeide hij, »dat weet ik wel; er is iemand gekomen, ik denk de tuinman van de dame, die heeft het zoo netjes gemaakt. Ik heb het je niet willen zeggen, omdat jij dan zoo verwonderd zoudt wezen.«

»Maar kijk, Sam, wat een mooi rozeboompje! Weet je wat ik doen zal! Ik zal op uw graf ook zoo'n mooie roos planten, een heele mooie, dat be loof ik u.«

De oude man nam haar in de armen, kuste haar en ging toen voort met zijn werk.

Op een helderen zomermorgen, niet lang daarna, zag Dotje de twee kleine meisjes, die bij de begrafenis geweest waren, het hek van het kerkhof binnenkomen. Het oudste had een gieter in de hand en haar zuster droeg een klein mandje. Dotje volgde haar op een kleinen afstand, en zag dat zij naar het graf gingen. Eer zij daar nog waren aangekomen, zag een van haar toevallig om en bemerkte Dotje, van wie zij door hare moeder gehoord hadden. Zij gingen haar tegemoet, en de oudste vroeg: »Zijt gij Dotje?«

»Ja,« zeide Dotje verlegen.

»Mama heeft ons van u verteld,« zeide Clara. »En zij dacht dat jij ons wel zoudt willen helpen,« voegde Emma er bij; »wij zijn gekomen om bloemen te zaaien op Helena's graf, nietwaar Clara?«

»Ja,« zeide Clara, »de tuinman wilde het doen, maar Papa vond dat wij het wel zelve konden. Kom Dotje, ga meê.«

En zoo gingen de drie kinderen hand in hand naar het graf.

Dat zaaien nam heel wat tijd weg, en toen nu eindelijk al de bruine korreltjes veilig onder den grond waren, en Dotje de aarde met haar handje had glad-

gestreken, zeide Clara : »Nu moeten wij het zaad begieten. Waar kunnen wij water halen, Dotje ?«

Dotje liep met den gieter naar de pomp bij het hek, en kwam spoedig met water terug, waarmede Clara nu zorgvuldig de bezaaide aarde nat maakte.

»Er moet elken dag begoten worden,« zeide zij, »dat doet de tuinman ook, anders komen de bloemen niet op, nietwaar Emma ? Maar wie zal dat voor ons doen ?«

»O, dat zal ik wel doen,« zeide Dotje.

»Wil je ? O, dat zou heerlijk zijn ; nietwaar, Emma ?« zeide Clara.

»Ja,« zeide deze, »dan kunnen wij den kleinen gieter hier laten voor Dotje. Maar, Dotje, je moet den gieter zoo hoog houden als je maar kunt, en heel zachtjes gieten, anders spoelt al het zaad uit den grond. Zou je het wel kunnen doen ?«

»Ja,« zeide Dotje heel ernstig, als doordrongen van het gewicht van haar taak.

»Maar zou het kleine meisje de bloemen wel gaarne hebben ?«

»Welk klein meisje ?« vroeg Clara.

»Wel het uwe, dat daar begraven ligt.«

»Helena ? O, die zal de bloemen wel gaarne hebben, als zij er van weet. Maar daar ben ik niet zeker van.«

»Misschien zendt Jezus haar wel naar beneden, om de bloemen te zien,« zeide Clara.

»Och, zij zou niet eens willen komen, Clara ; zij heeft daarboven zeker veel mooier bloemen om naar te zien.«

»Is zij dan toch in den hemel ?« zeide Dotje, haar oogen met diepen ernst op de twee meisjes gevestigd houdende.

»Ja,« zeide Clara, »weet je dat nog niet! Maar je bent ook nog zoo'n klein ding.«

»Maar,« zeide Dotje, »ik heb toch gezien, dat Sam haar hier in den kuil neêrliet, bij al de madeliefjes, en ik zou zoo heel graag willen weten hoe zij er weêr uit is gekomen.«

»Zij is er niet weêr uitgekomen,« zeide Emma.

»Omdat ze er nooit in geweest is,« zeide Clara.

»Dat heeft zij immers aan Mama gezegd.«

»Maar was zij dan niet in die zwarte kist?«

»Jawel, of eigenlijk toch niet. Ik wilde dat mama hier was, die zou het je alles kunnen uitleggen. Dat was haar lichaam, haar ziel was in den hemel.«

»Dat begrijp ik niet,« zeide Dotje.

»Wel, dit is je lichaam,« zeide Clara, Dotje bij den arm schuddende.

»Dat is mijn arm,« zeide Dotje heel verbaasd.

»Ja, maar je arm is je lichaam, en je hoofd en je voeten, dat is alles je lichaam. Je ziel zit ergens van binnen, die kun je niet zien.«

»Ik zou toch graag mijn ziel zien.«

»Maar dat kun je niet. Kan zij wel. Emma?«

»Neen, ik geloof het ook niet, misschien eens als wij in den hemel zijn.«

DE KLEINE WITTE GRAFSTEEN.

Zoodra de meisjes weg waren, haastte Dotje zich naar den ouden Salomo. Zij vond hem op weg naar

huis, met zijn spade op den schouder. Haar hand in de zijne leggende, ging zij met hem mede.

»Heb jij ook een ziel, Sam?« vroeg zij.

»Wel zeker, kind; iedereen heeft een ziel.«

»Dan stoppen zij alleen een lichaam onder den grond? Nu, daar ben ik blij om, dat komt er niet zoo heel veel op aan.«

Salomo antwoordde niet. Dotje ging voort: »Ben jij blij dat je ziel naar den hemel gaat?«

»Ja, kind, de hemel is een goede plaats, geloof ik.«

»Zul je daar ook graven maken?«

»Neen,« zei de oude man lachende, »er zijn geen graven in den hemel. In den hemel is geen dood meer, noch rouw, noch gekrijt.«

Salomo had deze woorden wel eens gehoord, lang geleden, toen hij nog jong was, aan zijn moeders schoot misschien. Vreemd, dat ze hem nu zoo levendig te binnen schoten.

»Wat moet het heerlijk zijn in den hemel,« zei Dotje.

»Maar wat zul jij er dan doen, Sam, als er geen graven te maken zijn?«

»Wel, psalmen zingen, Dotje, psalmen en liederen, denk ik.«

»Ik wist niet dat jij kon zingen, Sam,« zeide Dotje; »jij hebt zoo'n schorre, bevende stem. Maar ik zal je dan misschien wel een beetje mogen helpen.«

Geen plantjes werden ooit beter begoten dan die op Helena's graf, en niemand was blijder dan Dotje over het goed opkomen van het zaad. Maar hoe verbaasd was zij, toen zij eens op een morgen twee mannen in het stille hoekje vond, die druk bezig waren een witmarmeren steen op het graf te plaatsen. Zij verliet de plek niet zoolang zij daar waren, en

sloeg al wat zij deden met de grootste belangstelling gade. Toen zij weg waren, bezag zij den steen zorgvuldig, maar zij kon niet lezen wat er op stond. Oude Salomo zette zijn bril op en las haar voor :

»Helena Stanley,« zoo begon hij.

»Dat is de naam van mijn kleine meisje.«

»Gestorven 31 Mei 1863, oud 6 jaren«

»Is dat alles ?« vroeg Dotje.

»Neen, wacht even, daar staat nog iets onderaan :

»Gewasschen in het bloed des Lams ;« anders staat er niets.«

»Welk lam, Salomo ?«

»Ja, dat weet ik niet, Dotje ; dat is een tekst, die staat ergens in den Bijbel.«

»Maar ik wil het zoo graag weten,« zei Dotje ongeduldig. »Zeg het mij toch, Sam.«

Op hetzelfde oogenblik hoorde zij iemand achter zich zeggen : »O, zóó is het goed, ik ben blij dat het gedaan is.« Opziende bemerkten zij den heer Stanley met Clara aan de hand. Salomo nam zijn hoed af en ging heen, maar Dotje bleef staan, want zij hoopte te hooren wat de woorden op den grafsteen beduidden.

»Gewasschen in het bloed des Lams,« zoo las de heer Stanley hardop.

»Welk lam ?« vroeg Dotje weder.

»Onze lieve Heer Jezus,« was het antwoord. »Mijn kleine Helena zou nooit in den hemel zijn gekomen, indien Hij haar niet in Zijn bloed had gewasschen. Ja, lieve kinderen,« ging hij voort, de beide meisjes bij de hand nemende, »daar is geen andere weg naar het heerlijke land daarboven, daar is geen ander middel om bevrijd te worden van de zonde, en de zonde

kan in den hemel niet binnenkomen. Maar Jezus heeft u lief. Hij stortte zijn bloed voor u, en Hij kan u wasschen, zoodat gij witter wordt dan sneeuw.«

»Wil Hij mij ook wasschen?« vroeg Dotje.

»Zeker, mijn kind, als jij het Hem vraagt.« Daarop bracht hij de twee meisjes bij een platte grafzerk, zat daar met haar neder en vertelde haar van Jezus' lijden en sterven, en sprak dit korte gebed voor haar uit :

»Wasch mij, lieve Heiland ! en ik zal witter zijn dan sneeuw.« Dotje overlegde deze woorden in haar hartje. Zij herhaalde ze telkens op dien dag, en toen 's avonds hare moeder naar haar kwam zien in haar bedje, keerde zij zich om, en fluisterde nogmaals : »Wasch mij, lieve Heiland ! en ik zal witter zijn dan sneeuw.«

HET VERWELKENDE MADELIEFJE.

Het was een vroege herfst dat jaar. De koude noordenwind blies dag op dag door de boomen op het kerkhof, en strooide hunne bladeren op den grond. Ook hing er dikwijls een dikke mist, of er viel regen, en iederen morgen en iederen avond lag er een zware dauw op het gras. Nu en dan zelfs was er een weinig nachtvorst, en de geraniums en fuchsia's en al de lieve zomerbloempjes lieten haar kopjes treurig en slap hangen. Het werd vochtig en kil op het kerkhof ; toch was Dotje altijd bij haar ouden vriend. Hij vond

haar zeer bleek en mager geworden, en dacht dat het te koud voor haar was in het vochtige gras. Dikwijls haalde hij zijn warme overjas en wikkelde er haar zorgvuldig in, als zij op een steen bij hem zat, of hij deed haar opstaan en hard rondloopen, om zich te verwarmen. Maar Dotje liep niet meer zoo gaarne rond als vroeger. Zij was spoedig moe en bleef liever bij hem, om met hem te praten. Zij had hem haar kleine gebedje geleerd, en hij kende het even goed van buiten als zij. Dotje zelf dacht er gedurig aan, en dikwijls knielde zij tusschen de struiken neder, »om met den lieven Heere Jezus te spreken,« zooals zij het bidden noemde. Dotjes moeder liet haar dikwijls halen, toen zij bemerkte dat haar kind niet wel was. Zij had een klein kuchje, dat haar 's nachts uit den slaap hield en den ouden Salomo zeer ongerust maakte. Hij ging zelfs eens naar de stad om gomballetjes voor haar te koopen, hopende dat die haar beter zouden maken. Maar Dotjes hoest werd eerger dan beter. Eindelijk ging haar vader met haar naar een dokter, die haar poeders gaf en zeide dat zij warm gehouden moest worden. Haar moeder hield haar dus tehuis, en zij kon maar alleen haar ouden vriend zien, als hij langs haar venster ging. Des avonds kwam hij wel eens bij haar, want zij hield zooveel van hem, dat haar moeder hem van tijd tot tijd inriep.

»Wel, Sam,« zeide zij eens, »ik weet er nu alles van.«

»Waarvan, mijn kind?«

»Wel, van mijn kleine meisje, en van den hemel, en Jezus. Heeft Hij u ook gewasschen, Sam?«

»Ik weet het niet, lieve,« zeide Salomo.

»Maar je kunt niet in den hemel komen, als Hij je niet wascht, Sam.«

»Niet?« zei Salomo. »Ja, Dotje, ik geloof ook dat er nog veel anders moet worden bij mij.«

»Maar bid dan toch mijn gebedje; och toe, doe het toch, lieve Sam.«

»Ja, Dotje, ik zal het doen. God zegene u!« Zoo leerde dit kleine meisje den ouden man vele dingen. En als hij haar dan zoo zag vermageren en verwijnen, dan was het alsof zijn hart wilde breken.

Clara en Emma en hare ouders bezochten Dotje ook dikwijls en brachten haar allerlei verkwikkingen en lekkernijen mede. Met verlangen zag Dotje iederen dag naar dat bezoek uit.

Maar het teedere bloempje verwelkte hand over hand. Op eenmaal werd Dotje veel zieker, zoodat zelfs haar moeder wist dat haar kleine meisje niet lang meer bij haar zou zijn. Zij waakte nu nog zorgvuldiger over haar en hield haar urenlang op haar schoot, want Dotje was zeer moê en liet maar 't liefst haar hoofdje op moeders schouder rusten. En eindelijk kwam de bange, droevige dag, waarop Dotjes vader niet naar zijn werk ging, en Dotjes moeder den geheelen dag naast het kleine bedje zat, waarop haar lieveling nederlag. Het werd avond en Dotje verminderde ras. Den geheelen dag had zij bijna niet gesproken, dan om haar gebedje te fluisteren. Daar kwam de oude Salomo binnen, na volbracht dagwerk. Hij ging naast haar zitten en nam haar vermagerd handje in de zijne. Zij opende even de oogen en lachte hem toe.

»Heb je mijn gebedje gebeden, goede Sam?«

»Ja lieve, ik heb het gebeden, dikwijls gebeden, en

de lieve Heiland hoort mij, en Hij doet het. Hij wascht mij in zijn bloed, mij ouden zondaar !«

»O, wat ben ik blij,« zei Dotje met een glimlach op de lippen.

Hij bleef bij haar zoolang hij kon, en toen hij wegging, zeide zij :

»Ik ben zoo moê, Sam. Och bid vanavond mijn gebedje eens voor mij.«

Salomo knielde neder naast het bedje. Dotjes vader en moeder knielden ook. Dotje vouwde de handjes en sloot de oogjes, terwijl de oude man met een bevende stem sprak : »Heer ! lieve Heer ! wasch ons allen vanavond en wij zullen witter zijn dan sneeuw. Wasch mij en Dotje en Dotjes vader en moeder, om Jezus Christus' wil. Amen !«

Toen kuste hij zijn lieveling, en ging met vol gemoed heen.

Den volgenden morgen, toen hij naar zijn werk ging, hoorde hij dat het kleine meisje gestorven was.

»Mijn lief kind, och, mijn lief kind !« was al wat de oude man kon zeggen.

SALOMO'S VERWACHTING.

Dien dag moest er een graf gedolven worden, — het moest maar klein zijn, — maar het was de zwaarste taak, die Salomo nog had gehad. De aarde scheen hem als lood zoo zwaar dien morgen, en menigmaal hield hij op en zuchtte, als kon hij niet

meer. Dan weder zag hij naar boven, alsof hij half verwachtte, zijn lieveling aan den rand van den kuil te zien staan. Het was hem, als hoorde hij haar vroolijken lach en haar lief stemmetje, dat hem aanspoorde, »om toch haar gebedje te bidden.«

Maar dit was Dotjes graf, en zij was gestorven ! O, kon het waar zijn ? Neen, het kon niet waar zijn !

In al zijn droefheid kwam hem toch nog een blijder gedachte in. Hij zag zijn lieveling in het wit gekleed met de engelen bij den lieven Heiland, hoog, hoog boven de wolken, en het deed den ouden man goed daaraan te denken. Het graf was naast dat van Helena ; zoo had Helena's vader het gewenscht : want hij had Dotje liefgekegen om de zorg, die zij voor het graf van zijn kind had gedragen.

De dag der begrafenis brak aan, de dag van Dotjes begrafenis ! De oude Salomo dwaalde rond onder de boomen van het kerkhof en bukte van tijd tot tijd, als zocht hij iets. Hij zocht madeliefjes voor zijn lievelingsgraf. Er waren er maar weinige, en zij zagen er treurig en bevroren uit ; maar het was al wat hij vinden kon, en met bevende handen strooide hij ze in het graf van het lieve kind.

Het was een stille plechtigheid. De heer Stanley met zijn vrouw en de twee meisjes waren met Dotjes ouders de eenigen, die er aan deelnamen, terwijl de oude Salomo zijn droeve taak vervulde.

Toen de kleine kist op de witte bloempjes neergelaten werd, sloegen allen een laatsten blik in het graf. Salomo dekte zijn lieveling voor 't laatst toe, en toen was alles voorbij en het roodborstje zong zijn liedje even vroolijk als tevoren bij Dotjes graf.

Helena's vader deed er een steen op plaatsen,

evenals die op het graf van zijn eigen kind, een kleinen witmarmeren steen, waarop deze woorden te lezen stonden :

DOTJE

en daaronder den tekst :

»Wasch mij, en ik zal witter
zijn dan sneeuw.«

De oude Salomo volbracht nu eenzaam zijn dagwerk. De bureu zeiden dat hij kindsch werd. Hij verbeeldde zich somtijds dat Dotje nog leefde ; hij zag naar haar op, als hij een graf maakte, en lachte haar toe, zooals vanouds. Het was hem ook dikwijls als hoorde hij haar stemmetje tusschen de boomen ruischen, en de woorden, die zij hem toefluisterde, waren altijd die van haar gebedje. Op die wijze was zij voor Salomo niet gestorven, maar bleef zij voortleven, en dat vertroostte zijn oud hart. »Want,« zeide hij, »het zal niet lang meer duren, en ik zie haar weer.«
